

KRONIKA KONSERWATORSKA

BOGUSŁAW KRASNOWOLSKI

<https://orcid.org/0000-0002-7022-999X>

(Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa)

PRACE KONSERWATORSKIE W KRAKOWIE W ROKU 2024 FINANSOWANE ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO FUNDUSZU REWALORYZACJI ZABYTKÓW KRAKOWA

Abstrakt

Dobór zadań podporządkowany był programowym założeniom Społecznego Komitetu, precyzowanym od 1990 roku. Dysponowano kwotą 40 405 695,12 zł, z czego 40 mln stanowiła dotacja z budżetu państwa (przekazana przez Kancelarię Prezydenta RP). Realizowano 103 zadania w 79 obiektach. Do zadań tych beneficjenci wnieśli wkład w wysokości 31 522 574,35 zł, a ponadto wkład w wysokości 26 426 482,27 zł w ramach innych prac realizowanych w tychże obiektach, bez dofinansowania z Narodowego Funduszu. Do każdej złotówki z Narodowego Funduszu statystyczny beneficjent dopłacał 1,44 zł z innych środków. Na Wawelu najistotniejsze zadania to ukończenie konserwacji hełmu Wieży Zegarowej katedry, kontynuacja rewaloryzacji Drogi Fortecznej i realizacja zadania „Wawel Podziemny – Wawelskie Lapidarium”. W historycznym centrum miasta prowadzono prace w licznych kościołach (m.in. ukończenie konserwacji Wieży Hejnałowej kościoła Mariackiego) i zabytkach świeckich. Na Kazimierzu m.in. kontynuowano konserwację bogatego wyposażenia kościoła Bożego Ciała oraz prace w obrębie dawnego Miasta Żydowskiego (w synagogach Izaaka i Tempel, na Nowym Cmentarzu). Na placu Biskupim w trybie awaryjnym zabezpieczono drewnianą kaplicę Świętych Schodów w ogrodzie klasztoru Wizytek. W Podgórzu kontynuowano rewaloryzację Starego Cmentarza. Na obrzeżach miasta kontynuowano prace w zespołach sakralnych Tyńca, Mogiły i Kamedułów na Bielanach, w willi na Woli Justowskiej, w fortach austriackiej Twierdzy Krakowskiej.

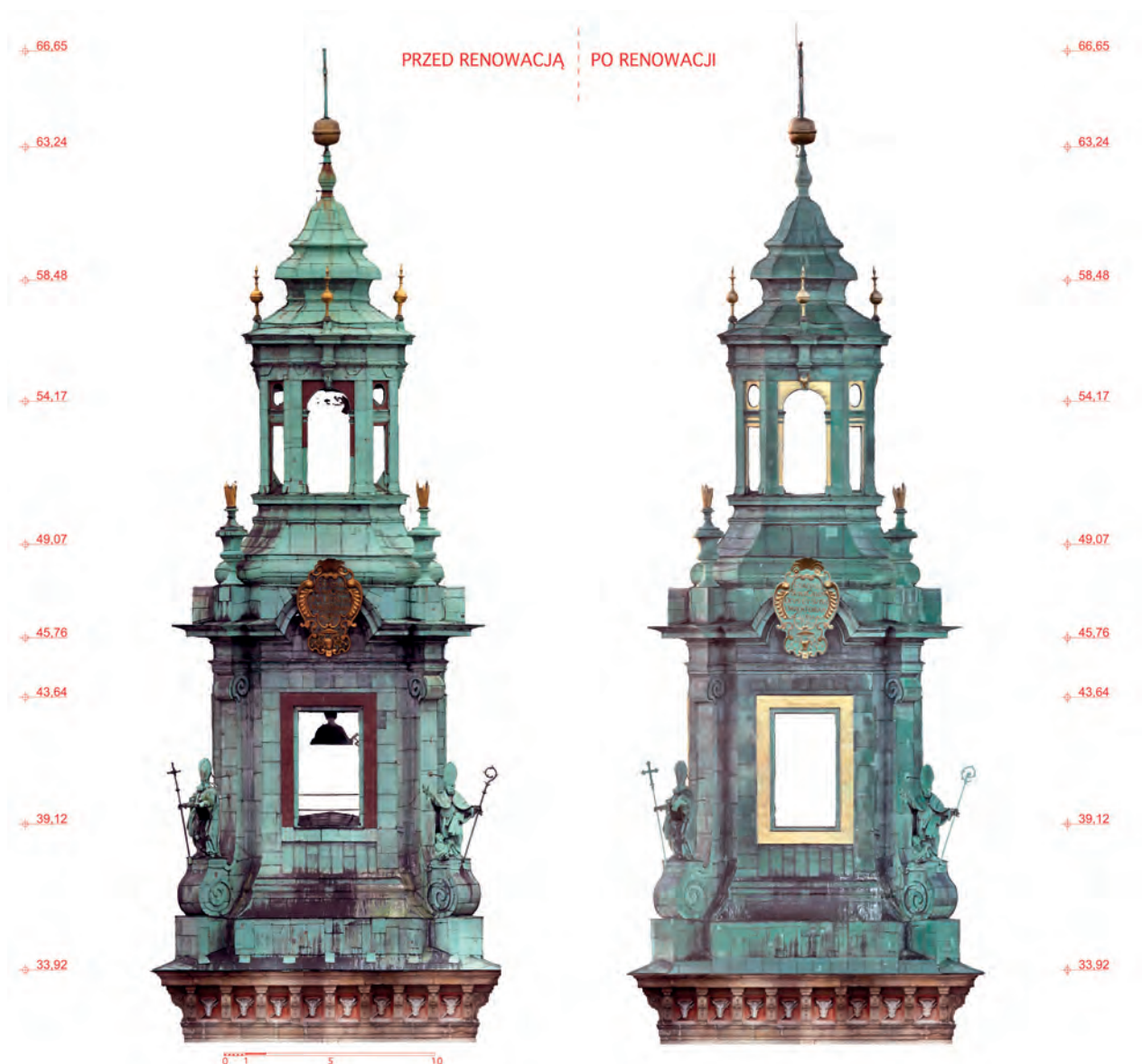
Słowa kluczowe: Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa, Narodowy Fundusz Rewaloryzacji Zabytków Krakowa, konserwacja zabytków Krakowa

Zasady działania Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa pozostają niezmiennie od przełomowego roku 1990, kiedy został on powołany w odnowionym składzie z osób kompetentnych merytorycznie. Zgodnie z tymi zasadami Komitet przyjmuje wieloletnie i roczne programy finansowe, kierując się wartością zabytkową poszczególnych obiektów, ich rolą w zespołach urbanistycznych miasta, potrzebami konserwatorskimi, a także wkładem własnym beneficjentów. Wnioski o przyznanie finansowania rejestrowane są przez Biuro Społecznego Komitetu, a następnie poddawane analizom w kilkustopniowym procesie. W początkowym etapie zespoły członków Komitetu powołane przez Przewodniczącego oceniają walor poszczególnych zadań, tworząc listy rankingowe dla różnych kategorii własności: dla obiektów użyteczności publicznej, sakralnych, mieszkalnych i usługowych oraz dla

cmentarzy i zespołów komponowanej zieleni. W kolejnym etapie swe stanowisko precyzują Komisje Komitetu, w następnym projekt planu opiniuje Prezydium, a ostatecznie plan uchwała Posiedzenie Plenarne. Odkonano się ono 25 marca 2024 roku. W ciągu roku władze Komitetu – Prezydium i Posiedzenia Plenarne – wprowadzają korekty.

Niniejszy artykuł oparty jest na materiałach opracowanych przez Wydział Rewaloryzacji Zabytków Krakowa i Dziedzictwa Narodowego pod kierunkiem Dyrektora Joanny Florkiewicz-Kamieniarczyk¹. W roku 2024 Komitet dysponował kwotą

¹ *Sprawozdanie z wykonania prognozy dochodów i wydatków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa na 2024 rok i realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa na rok 2024 ze środków Narodowego Funduszu.*

1. Katedra, hełm Wieży Zegarowej przed i po konserwacji. Fotogrametria: Tomasz Pałka

40 405 695,12 zł, z czego 40 mln (99%) stanowiła dotacja z budżetu państwa (przekazana przez Kancelarię Prezydenta RP). Pozostałe środki, poza niewykorzystanymi w roku 2023, pochodziły ze zbiorów publicznych, darowizn, odsetek bankowych na koncie Narodowego Funduszu. Realizowano 103 zadania w 79 obiektach. Do zadań objętych planem beneficjenci wnieśli wkład w wysokości 31 522 574,35 zł, a ponadto wkład w wysokości 26 426 482,27 zł w ramach innych prac realizowanych w tychże obiektach, bez dofinansowania z Narodowego Funduszu. A zatem do każdej złotówki pochodzącej z Narodowego Funduszu statystyczny beneficjent dopłacał 1,44 zł pozyskane z innych środków.

W niniejszym artykule, zgodnie z praktyką stosowaną od 1990 roku, przyjęto porządek topograficzny,

umożliwiający orientację w postępach rewitalizacji poszczególnych zespołów.

Autor dziękuje serdecznie Pani Dyrektor Joannie Florkiewicz-Kamieniarczyk za cytowane opracowanie i udostępnione materiały, Panu Doktorowi Arturowi Chojnackiemu z Biura Społecznego Komitetu za pomoc w skompletowaniu materiału ilustracyjnego oraz Autorom fotografii za ich udostępnienie.

WAWEL

W archikatedrze pw. śś. Wacława i Stanisława ukończono konserwację barokowego hełmu Wieży Zegarowej, wybitnego dzieła Kacpra Bażanki (il. 1). Prace prowadzone przez firmę DeS Henryk Dowgier, Anna Dowgier Sp. k. z Krakowa pod

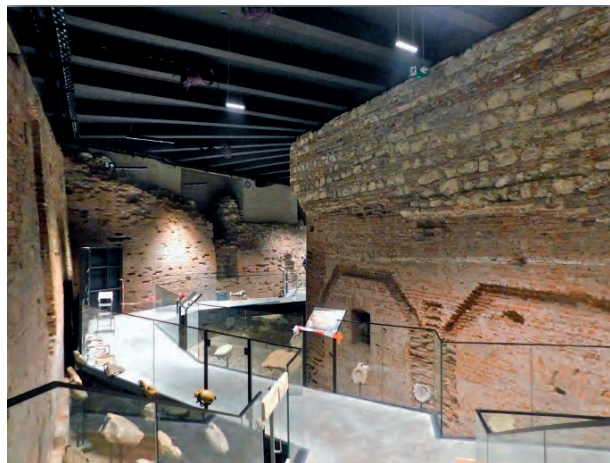
2. Portret Anny Jagiellonki w trakcie badań konserwatorskich. Fot. dr Angelika Bogdanowicz-Prus

kierunkiem Natalii Soran przyniosły przywrócenie historycznej kolorystyki, ze skonstruowaniem zieleni spatynowanej miedzi ze złoceniami.

Kontynuowano konserwację posadzki. Prace prowadzone przez konsorcjum firm Mateusz Drabczyński Konserwacja Obiektów Zabytkowych oraz Włodzimierz Drabczyński Konserwacja i Rekonstrukcja Detali Architektonicznych pod nadzorem archeologicznym objęły południowe ramię transeptu i południowe skrzydło ambitu.

Podjęto konserwację portretu królowej Anny Jagiellonki (koniec XVI wieku; il. 2) eksponowanego ponad wejściem do Kaplicy Zygmuntowskiej. Prace pod kierunkiem dr kons. Angeliki Bogdanowicz-Prus, prowadziła krakowska firma „Angelico” Pracownia Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki.

Na **Zamku Królewskim** kontynuowano rewitalizację Drogi Fortecznej, prowadzonej po wewnętrznej stronie fortyfikacji wzgórza oraz realizację

3. Wawel podziemny, fragment trasy turystycznej. Fot. Adam Golec

zadania „Wawel Podziemny – Wawelskie Lapidarium” w postaci rezerwatów archeologicznych (il. 3). Prace prowadzone przez firmę DeS Henryk Dowgier, Anna Dowgier Sp. k. objęły: „konserwację podziemnych, archeologicznych Rezerwatów [...] w rejonie Międzymurza [...], w tym konserwację relikwów rotundy romańskiej, relikwów wałów ziemnych, wątków kamiennych, ceglanych i ceglano-kamiennych [...], przebudowę tarasu spacerowo-widokowego i ścian murów kleszczowych z elementami architektonicznymi od Bramy Wazów, wzdłuż murów zewnętrznych do drogi prowadzącej do Bramy Bernardyńskiej oraz konserwację wątku ceglano-kawaler”².

Rozpoczęto remont konserwatorski tzw. Bastionu Władysława IV wraz z umieszczonym na nim pomnikiem Tadeusza Kościuszki.

HISTORYCZNE CENTRUM MIASTA W OBRĘBIE PLANT

Zespoły sakralne

W kościele archiprezbiterialnym pw. **Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny (Mariackim)** ukończono konserwację północnej części fasady z Wieżą Hejnałową (il. 4, 5). Wykonawcą było konsorcjum firm: Coneks Sp. z o.o. z Warszawy, Zakład Budowlany „Szarek” Czesław Szarek z Nowego Sącza, Kompleksowa Obsługa Inwestycji Dawid Szlachta z Siedlca k. Krzeszowic.

² Kons. Dorota Smatloch-Klechowska, „Wawel Podziemny – udostępnienie rezerwatów archeologicznych w obrębie międzymurza na Wawelu”, wyd. komp., Kraków, styczeń–luty 2025, AWRZZK.

4. Kościół Mariacki, fasada.
Fot. archiwum Parafii Mariackiej

W kościele Franciszkanów kontynuowano konserwację wystroju nawy z ołtarzami i dekoracją malarską Tadeusza Popiela (il. 6) kontynuującego tu dzieło Stanisława Wyspiańskiego. Wykonawcą była nadal firma AC Konserwacja Zabytków Aleksander Piotrowski, Edward Kosakowski z Krakowa. W klasztorze przeprowadzono konserwację 21 obrazów z XVII–XIX wieku stanowiących elementy wyposażenia wnętrza.

W zespole klasztoru Dominikanek Na Gródku kontynuowano remonty konserwatorskie ze wzmocnieniem konstrukcyjnym murów zagrożonych przez osiadanie terenu przy skarpie miejskiej i przy dawnej fosie gródka. Prace prowadziła nadal krakowska Firma Konserwatorska Piotr Białko Zabytki Malarstwa, Rzeźby, Architektury.

W zespole pojezuickiego kościoła pw. śś. Piotra i Pawła kontynuowano pod kierunkiem dr Bożeny Opiło konserwację figur Dwunastu Apostołów (autorstwa Dawida Hella, 1721–1723), będących pierwotnie elementem ogrodzenia placu przed fasadą świątyni. Aktualnie przewiduje się ekspozycję rzeźb po północnej stronie kościoła.

5. Kościół Mariacki, hełm Wieży Hejnałowej.
Fot. archiwum Parafii Mariackiej

W kościele pw. św. Andrzeja rozpoczęto konserwację barokowego ołtarza głównego, domniemanego dzieła Francesca Placidiego z lat 1741–1744 (il. 7). Wykonawcą prac była firma Mariusz Sikorski Renowacja Detali Architektonicznych. Program opracowała kons. Katarzyna Magrysiewicz-Dobrzańska, pracami kierowała dr kons. Paulina Krupa. Dla przyległego klasztoru Klarysek opracowano dokumentację dla konserwacji kapliczki i figur w wirydarzu.

W kościele pw. św. Idziego kontynuowano konserwację nowożytnego wystroju wnętrza, którą wykonywała firma AC Konserwacja Zabytków, Aleksander Piotrowski, Edward Kosakowski, pod kierunkiem dr kons. Pauliny Krupy.

Architektura świecka

Kontynuowano prace w siedzibie dawnego Krakowskiego Towarzystwa Naukowego (ob. Polskiej Akademii Umiejętności) przy ul. Sławkowskiej 17. Ich wykonawcą była firma Stradom Sp. z o.o. z Kalwarii Zebrzydowskiej, pracami konserwatorskimi kierowała Dorota Urszula Narowska.

6. Kościół Franciszkanów. Fragment wystroju malarskiego w nawie, po konserwacji.
Fot. Ewa Gliwa-Kawecka

W dawnym klasztorze Karmelitów przy ul. Senackiej 3, adaptowanym w 1797 roku na więzienie, aktualnie będącym siedzibą Muzeum Archeologicznego, kontynuowano prace w ramach projektu „Dawny klasztor – było więzienie – nowoczesne muzeum. Adaptacja zabytkowej siedziby Muzeum Archeologicznego w Krakowie do współczesnych standardów na 175. rocznicę powstania instytucji”.

W **Collegium Broscianum** (dawnym kolegium jezuickim przy kościele śś. Piotra i Pawła) przy ul. Grodzkiej 52 kontynuowano remont elewacji z rekonstrukcją stolarki.

W **Collegium Nowodworskiego** (ul. św. Anny 12) rozpoczęto remont konserwatorski dziedzińcowej elewacji neorenesansowego skrzydła zachodniego.

Kontynuacja prac w **budynku Teatru im. Juliusza Słowackiego** objęła zewnętrzne schody przy wejściu do kas biletowych.

Przed przewidzianym remontem konserwatorskim **pałacu Badenich** (róg ul. Sławkowskiej 32 i Pijarskiej 7), przebudowanego dla tej rodziny w roku 1921, przeprowadzono badania konserwatorskie i historyczne i opracowano dokumentację projektową (Pracownie Konserwacji Zabytków „Arkona” Sp. z o.o.).

7. Kościół św. Andrzeja, ołtarz główny.
Fot. Paulina Krupa

W zespole rezydencji przy ul. Kanoniczej opracowano wytyczne konserwatorskie do projektu poddasza południowego skrzydła **pałacu Górków** według projektu firmy SAO Architecture Sp. z o.o. z Krakowa).

Kontynuowano – pod kierunkiem art. kons. Bożeny Boby-Dygi – prace we wnętrzach **kamienicy Klemensa Bąkowskiego** ofiarowanej przez niego Towarzystwu Miłośników Historii i Zabytków Krakowa (ul. św. Jana 12³). Prowadzono prace w kamienicach: **Pod Jaszczurką** (Rynek Główny 8; remont dachu), **Hallerowskiej** (ul. św. Jana 16, kontynuacja; konserwacja fasady, il. 8), przy ul. św. Tomusza 33 (remont fasady i dachu), Gołębiej 8 (re-

³ Mgr kons. Elżbieta Majerczyk-Widerska, Dawid Święch, „Remont elewacji frontowej kamienicy Hallerowskiej przy ul. św. Jana 12, dokumentacja powykonawcza”, wyd. komp., Kraków, marzec 2025, AWRZZK.

8. Kamienica, ul. św. Jana 16, strop z datą 1746.
Fot. Elżbieta Widerska

mont fasady), Wiślnej 12 (remont fasady; w 2025 roku, wbrew stanowisku komisji z udziałem członków Społecznego Komitetu, zrezygnowano z eksponowania ujawnionych wątków gotyckich).

KAZIMIERZ ZE STRADOMIEM

Kościoły i klasztory

W kościele parafialnym pw. **Bożego Ciała** kontynuowano konserwację barokowego wystroju. Prace, prowadzone pod kierunkiem kons. dr. Krystyna Kozieła, były kontynuacją podjętych w roku poprzednim robót przy obudowie zachodniej pary filarów międzynawowych (il. 9), z rokokowymi ołtarzami św. Antoniego i Świętej Trójcy⁴. Ważnym elementem robót jest przywracanie pierwotnej, jasnej kolorystyki, z usuwaniem przemalowań w kolorze ciemnego brązu. W przyległym klasztorze Kanoników Regu-

⁴ Dr kons. Krystyn Kozieł, zespół Pracowni Konserwacji Dziej Sztuki SIMA ART, „Sprawozdanie z wykonania w r. 2024 prac konserwatorskich: Bazylika Bożego Ciała – kontynuacja konserwacji wystroju wnętrza – konserwacja ołtarzy św. Antoniego i Świętej Trójcy – II rok realizacji”, wydr. komp., Kraków 2025, AWRZZK.

9. Kościół Bożego Ciała, rzeźby i obrazy z ołtarzy w toku konserwacji. Fot. Krystyn Kozieł

larnych Laterańskich kontynuowano konserwację loggii kolumnowo-arkadowej, powstałej w ramach prac prowadzonych tu staraniem prepozyta Marcina Kłoczyńskiego w latach 1612–1644.

Dla zespołu klasztoru Augustianów opracowano projekt remontu konserwatorskiego muru przy ul. Skałecznej zdewastowanego przez upadające drzewo, wzniesionego w okresie od XVII do XVIII wieku z wykorzystaniem starszych elementów, biegnącym w linii związanej z lokacyjnym rozplanowaniem Kazimierza. Na krużgankach klasztornych przeprowadzono – w trybie awaryjnym – konserwację malowidła ściennego z przełomu XIV i XV wieku ze św. Augustynem (il. 10), zagrożonego wobec zawilgocenia ściany. Wykonawcą prac prowadzonych pod kierunkiem mgr kons. Małgorzaty Mrzygłód-Tomasik była krakowska firma Mariusz Sikorski Renowacja Detali Architektonicznych. Z usuwaniem przyczyn zawilgocenia związane było odbicie tynków z zewnętrznej części ściany, z ekspozycją gotyckich wątków ceglanych (widocznych od strony tzw. „sieni gotyckiej” klasztoru; il. 11).

W zespole klasztoru Paulinów na Skałce kontynuowano, pod kierunkiem Aleksandra Piotrowskiego i Edwarda Kosakowskiego, konserwację barokowej obudowy sadzawki św. Stanisława z lat 1683–1684.

Dawne Miasto Żydowskie

W **synagodze Izaaka** rozpoczęto zabezpieczenie zagrożonego sklepienia przez wklejanie mat z włóknem węglowym (il. 12). Pracami kierował dr inż. Henryk Pachla.

W **synagodze Tempel** (Postępowej), duchowym centrum żydowskiej inteligencji Krakowa od czasów autonomii galicyjskiej, kontynuowano pod kierunkiem dr. Pachli wzmacnianie drewnianych słupów galerii dla kobiet.

10. Klasztor Augustianów, malowidło z wizerunkiem św. Augustyna, stan po pracach konserwatorskich.
Fot. Paulina Krupa

11. Klasztor Augustianów, ekspozycja gotyckiego wątku ściany z malowidłem św. Augustyna.
Fot. Paulina Krupa

Na Nowym Cmentarzu Żydowskim kontynuowano konserwację nagrobków (il. 13). Prace prowadzi konsorcjum firm Mateusz Drabczyński Konserwacja Obiektów Zabytkowych oraz Włodzimierz Drabczyński Konserwacja i Rekonstrukcja Detali Architektonicznych.

Zabudowa świecka

Przeprowadzono remont konserwatorski elewacji kamienicy przy ul. Krakowskiej 49.

Na obrzeżach Kazimierza prowadzono remonty konserwatorskie elewacji kamienic przy ul. Krakowskiej 2 / Dietla 43 (arch. Karol Knaus, 1897–1901) i Dietla 5.

Na obrzeżu Stradomia (teren dawnych Rybaków) prowadzono remonty elewacji kompleksu kamienic przy ul. Smoczej 8–10 / Koletek 21 (budowniczy Józef Weinberger, 1928).

W obrębie dawnej Łąki św. Sebastiana przyległej do Stradomia prowadzono remont konserwatorski fasady kamienicy przy ul. Bogusławskiego 3 (arch. Karol Knaus, 1887).

BISKUPIE

W zespole klasztoru Wizytek przeprowadzono, w trybie awaryjnym, prace zabezpieczające drewnianą kaplicę Świętych Schodów w klauzurowym ogrodzie klasztornym (il. 14), zbudowaną w latach 1714–1723 dla nabożeństw pasyjnych. Wykonawcą była Firma Konserwatorska Piotr Białko Sp. z o.o. z Krakowa, pracami konserwatorskimi kierowała kons. Halina Koziana-Białko.

DAWNE PRZEDMIĘSCIA KRAKOWA

Prace na obrzeżu Plant objęły opracowanie dokumentacji dla remontu konserwatorskiego elewacji dawnej Akademii Handlowej (ul. Kapucyńska 2), podjęcie remontu konserwatorskiego fasady i dachu neorenesansowej „Florianki” (ul. Basztowa 6–8, arch. arch. Tomasz Pryliński, Tadeusz Stryjeński, 1879–1886), remont konserwatorski elewacji kamienic przy ul. Basztowej 4 (arch. Tomasz Pryliński, nadbudowa autorstwa arch. Franciszka Mączyńskiego), przy ul. Podzamcze 14 / Straszewskiego 3.

W neogotyckim budynku Wyższego Seminarium Duchownego przy Plantach (ul. Podzamcze 8) prowadzono konserwację pochodzącego z początku XX wieku wystroju malarskiego kaplicy. Prace pod kierunkiem kons. Agaty Malik-Ptaszyckiej i kons. Luizy Zając-Siedleckiej realizowała krakowska firma Agata Malik-Ptaszyńska Konserwacja Zabytków.

W zespole zabudowy monumentalnej przy Alejach Trzech Wieszców kontynuowano prace w gmachu Biblioteki Jagiellońskiej, wybitnym dziele arch. Wacława Krzyżanowskiego (1931–1939); objęły one odtwarzanie stolarki okiennej.

W obrębie dawnej jurydyki Wygoda kontynuowano remont konserwatorski willi „Kossakówka” (pl. Kossaka 4), z adaptacją dla celów muzealnych, eksponujących tradycje wielopokoleniowej rodziny Kossaków. Dokumentację projektową opracowała krakowska firma LEM Studio Architektoniczne Sp. z o.o., autorem programu konserwatorskiego dotyczącego stolarki był mgr Kazimierz Czepiel, prace konserwatorsko-budowlane realizowała firma ARCO System Sp. z o.o. z Oświęcimia.

Na Wesolej kontynuowano konserwację wystroju wnętrza kościoła pw. św. Mikołaja; rozpoczęto prace przy południowym rzedzie barokowych stall w prezbiterium. Kierowała nimi kons. Halina Koziana-Białko, a realizowała Firma Konserwatorska Piotr Białko. W budynku plebanii prowadzono remont elewacji.

12. Synagoga Izaaka, sklepienie w trakcie prac zabezpieczających. Fot. Henryk Pachla

13. Nowy Cmentarz Żydowski, macewa przed konserwacją. Fot. Marek Sawicki

13a. Nowy Cmentarz Żydowski, macewa po konserwacji. Fot. Marek Sawicki

14. Kaplica Świętych Schodów w ogrodzie Wizytek.
Fot. Paweł Romanowicz

W obrębie dawnej jurydyki Radziwiłłowskiej przeprowadzono remont fasady kamienicy przy ul. Radziwiłłowskiej 23.

Przy ul. Starowiślniej prowadzono remonty fasad kamienic nr 45 (kontynuacja) i 23.

Rozpoczęto remont konserwatorski fasady **Li- ceum Ogólnokształcącego im. Króla Jana III Sobieskiego**.

W kościele **Karmelitów Bosych pw. Niepokalanego Poczęcia N.P. Marii** (ul. Rakowicka, arch. arch. Tadeusz Stryjeński (1907–1910) i Franciszek Mączyński (1929–1932) rozpoczęto konserwację ceglanych elewacji⁵. Dokumentację projektową opracowała mgr inż. arch. Anna Maria Fischinger, program prac konserwatorskich – mgr kons. Małgorzata Mrzygłód-Tomasik.

W rejonie **Nowego Kleparza** kontynuowano remont elewacji kamienicy przy ul. Długiej 49/Żuławskiego, prezentującej walory charakterystyczne dla „szkoły krakowskiej” lat międzywojennych XX wieku.

Na terenie **Krowodrzy** prowadzono remont fasady modernistycznej kamienicy z początku XX wieku przy ul. Mazowieckiej 33.

Prowadzono remonty konserwatorskie elewacji kamienic przy ul. Batorego 2 i Długiej 82.

PODGÓRZE

Kontynuowano rewaloryzację **starego cmentarza Podgórskiego**, okaleczonego w wyniku przeprowadzenia linii kolejowej i ul. Telewizyjnej,

⁵ AC Konserwacja Zabytków Piotrowski, Kosakowski, „Kościół OO. Karmelitów Bosych w Krakowie, remont konserwatorski części frontowej kościoła – nawy głównej, kruchty i kaplic, 2024, dokumentacja konserwatorska”, wyd. komp., AWRZZK.

z ekspozycją ujawnionych fragmentów zdewastowanych nagrobków. Prace według projektu z 2020 roku są realizowane przez firmę Mateusz Bąk Solidia.

Na **nowym cmentarzu Podgórskim** przeprowadzono konserwację grobowca rodziny Lejów oraz trzech pomników nagrobnych

W klasycystycznym budynku przy ul. Józefińskiej 10 z początku XIX wieku (dziś siedziba Szkoły Muzycznej) usunięto awarię dachu.

W zespole willowym z lat międzywojennych XX wieku prowadzono remont elewacji willi-bliźniaka przy al. Dembowskiego 10.

AUSTRIACKA TWIERDZA KRAKOWSKA

Kontynuowano prace konserwatorskie i adaptacyjne w **forcie nr 31 „św. Benedykt”**, przeznaczonym dla centrum edukacji dzieci i młodzieży z zakresu nauk ścisłych.

W **forcie nr 2 „Kościuszkę”** kontynuowano uczytelnianie i zabezpieczanie reliktyw bastionów II i III oraz prace zabezpieczające przy kurtynach. W otoczeniu fortu rekonstruowano witraże neogotyckiej kaplicy pw. św. Bronisławy.

W **forcie nr 49 „Krzesławice”**, użytkowanym przez Młodzieżowy Dom Kultury, kontynuowano rekonstrukcję fos z zatoką kaponiery.

Prace kontynuowano też w **fortach nr 49 1/4 „Grębałów”, nr 50a „Lasówka”** (przewidziana adaptacja na cele muzealne), **nr 51 1/2 „Swoszowice”, nr 52 „Borek”** (użytkowanym jako Centrum Kultury Podgórze), **nr 52 1/2 „Skotniki”** (porządkowanie zieleni fortecznej).

ZESPOŁY NA OBRZEŻACH MIASTA

W **opactwie Benedyktynów w Tyńcu** kontynuowano kompleksową konserwację pozostałości założenia romańskiego z XI–XII wieku, przewidzianych do eksponowania w ramach trasy muzealnej (il. 15). Prace prowadziła firma Veritas Arte Sp. z o.o. mgr. kons. Marcina Ciby, kierującego robotami konserwatorskimi, nadzór z ramienia opactwa sprawował dr hab. Michał Tomasz Gronowski OSB. Kontynuowano też rekonstrukcję renesansowych organów i rokokowej empyry organowej w prezbiterium kościoła.

Dla **opactwa Cystersów w Mogile** opracowano projekt konserwatorski ścian fundamentowych wraz z dokończeniem systemu osuszania ścian kościoła i klasztoru; projekt konserwatorski opracowała krakowska firma Leonowicz Architekci, Sp. z o.o.

15. Tyniec, opactwo Benedyktynów, ekspozycja relikwów romańskiego kościoła. Fot. Michał T. Gronowski OSB

W kościele prowadzono prace w kaplicy Świętego Krzyża (adaptowanej z północnego ramienia transeptu; il. 16) i rozpoczęto konserwację barokowych stall w prezbiterium. Na cmentarzu parafialnym w Mogile (os. Wandy) rozpoczęto konserwację grobowca Rogozińskich.

W eremie Kamedułów na Bielanych kontynuowano prace we wnętrzu nawy głównej⁶ i w prezbiterium kościoła. Objęły one arkady otwarte do dwóch kaplic po południowej stronie nawy z przywróceniem oryginalnej kolorystyki (il. 17).

Na Woli Justowskiej kontynuowano prace w willi Decjusza, ukształtowanej w obecnej postaci w latach dwudziestych XVII wieku staraniem Stanisława Lubomirskiego, przekształcanej w końcu XIX stulecia. Generalnym wykonawcą była warszawska firma CONEKS Sp. z o.o., Sp. k., program

⁶ Aleksandra Wójcicka, „Elementy wystroju ścian nawy głównej górnego kościoła OO. Kamedułów na Bielanych: dekoracja dwóch arkad do kaplic bocznych św. Jana Chrzciciela oraz świętych Benedykta, Bonifacego i Władysława. Sprawozdanie z prac konserwatorskich prowadzonych w 2024 roku”, Firma Konserwatorska Piotr Białko, wyd. kmp., 2025, AWRZZK.

16. Kościół Kamedułów na Bielanych, herb nad wejściem do kaplicy św. Władysława, stan po konserwacji. Fot. Paweł Romanowicz

prac konserwatorskich opracowała mgr kons. Małgorzata Mrzyglód-Tomasik, projekt budowlany – arch. Bogna Gostyńska.

Kontynuowano prace w obrębie miasta-ogrodu, szpitala psychiatrycznego w Kobierzynie; objęły one pawilony nr 19 i 23.

W Ludwinowie kontynuowano remont konserwatorski kaplicy pw. św. Bartłomieja z XVII wieku.

Dla kościoła parafialnego pw. św. Wincentego w Pleszowie, zbudowanego w stylu klasycystycznym w 1806 roku według projektu Sebastiana Sierakowskiego, opracowano projekt remontu dachu.

W Krzesławicach prowadzono remont konserwatorski drewnianego kościoła pw. św. Jana Chrzciciela i Matki Boskiej Szkaplerznej⁷, wzniesionego

⁷ Mgr kons. Marta Sobańska, „Dokumentacja III etapu prac remontu konserwatorskiego kościoła w Krzesławicach pw. św. Jana Chrzciciela i Matki Boskiej Szkaplerznej (remont elewacji wieży)”, wyd. komp., Kraków, październik 2024.

17. Mogiła, kościół Cystersów, kaplica Świętego Krzyża, stan przed konserwacją. Fot. Aleksandra Grochal

17a. Mogiła, kościół Cystersów, kaplica Świętego Krzyża, stan po konserwacji. Fot. Aleksandra Grochal

w latach 1633–1648 w Jaworniku koło Myślenic, przeniesionego tu latach w 1983–1986. Prace objęły wieżę z likwidacją szkodników drewna i remontem kamiennej podmurówki.

W **Borku Fałęckim** rozpoczęto – od remontu wieży – restaurację kościoła parafialnego pw. Matki Boskiej Zwycięskiej (arch. Tadeusz Ruttié, 1937–1939), unikalnego w skali Krakowa nawiązania do konstruktywizmu Auguste’a Perreta, jednej z dominant w krajobrazie miasta. Wykonawcą prac jest firma Aristo D. Szlachta Sp. j. z Krzeszowic.

Rozpoczęto renowację południowego odcinka muru **cmentarza Rakowickiego**, wraz z konserwa-

cją wmurowanych weń epitafiów. W ramach programu „Cmentarz Rakowicki – Księga Historii Polski” prowadzono konserwację licznych grobowców i pomników nagrobnych.

Bogusław Krasnowolski – dr hab., prof. UP JPII, historyk sztuki i historyk, wykładowca krakowskiej ASP (Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki). Od 1990 roku wiceprzewodniczący Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, od 2002 roku przewodniczący Komisji Programowania i Oceny Realizacji SKOZK; autor licznych publikacji naukowych z zakresu historii urbanistyki średniowiecznej, sztuki Krakowa i Małopolski, historii i teorii ochrony zabytków.

CONSERVATION WORK IN KRAKOW IN 2024 FINANCED BY NATIONAL FUND FOR THE RESTORATION OF MONUMENTS OF KRAKOW

The selection of tasks was subject to the programme assumptions of the Social Committee for the Restoration of Monuments of Krakow (SKOZK), specified since 1990. The amount of PLN 40,405,695.12 was available, of which PLN 40 million was a subsidy from the state budget (transferred by the Chancellery of the President of the Republic of Poland). A total of 103 tasks were carried out in 79 buildings. The beneficiaries contributed PLN 31,522,574.35 to these tasks, as well as PLN 26,426,482.27 to other works carried out in these buildings, without co-financing from the National Fund. For every zloty from the National Fund, the statistical beneficiary contributed PLN 1.44 from other sources. At Wawel, the most important tasks were the completion of the conservation of the dome of the cathedral's Clock Tower, the continuation of the restoration of the Fortress

Road and the implementation of the task 'Wawel Underground – Wawel Lapidarium'. In the historic city centre, work was carried out in numerous churches (including the completion of the conservation of the Bugle Tower of St. Mary's Church) and secular monuments. In Kazimierz, the conservation of the rich furnishings of the Corpus Christi Church was continued, as well as work within the former Jewish Town (in the Isaac and Tempel synagogues and the New Cemetery). In the Biskupie area, the wooden chapel of the Holy Stairs in the garden of the Visitation of the Blessed Virgin Mary Monastery was secured on an emergency basis. In Podgórze, the restoration of the Old Cemetery continued. On the outskirts of the city, work continued on the religious complexes of Tyniec, Mogiła and Camaldolese in Bielany, in the villa in Wola Justowska, and in the forts of the Austrian Krakow Fortress.

Keywords: Social Committee for the Restoration of Monuments of Krakow, National Fund for the Restoration of Monuments of Krakow, conservation of Krakow's monuments